

POLSKI KONTYNGENT WOJSKOWO-CYWILNY W MIĘDZYNARODOWEJ OPERACJI WSPARCIA POKOJU SFOR W BOŚNI I HERCEGOWINIE

POLISH MILITARY-CIVILIAN CONTINGENT IN INTERNATIONAL OPERATION OF PEACE SUPPORT SFOR IN BOSNIA AND HERCEGOVINA

Dariusz S. KOZERAWSKI, *kozerawskid@witu.mil.pl*, ORCID: 0000-0001-6875-3859
Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia, Uniwersytet Jagielloński - *Jagielloński University*
Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia, ul. Pr. St. Wyszyńskiego 7, 05-220 Zielonka
Military Institute of Armament Technology, 7 Wyszyńskiego St., 05-220 Zielonka, Poland

DOI 10.5604/01.3001.0054.4793

Streszczenie: W artykule został omówiony problem zaangażowania polskiego kontyngentu wojskowo-cywilnego w działania stabilizacyjne NATO w Bośni i Hercegowinie w ramach operacji wsparcia pokoju SFOR. Dokonano omówienia genezy powołania Sił Stabilizacyjnych SFOR, ich misji, zasadniczych zadań oraz składu. Przedstawiono ogólnie udział kontyngentu polskiego w operacji IFOR oraz zadania, skład i elementy wsparcia operacyjnego i logistycznego jakie otrzymywał polski personel. Ponadto podjęta została próba odpowiedzi na pytanie – na czym polegała specyfika wykonywania zadań oraz jakie wyzwania stały przed PKW SFOR? W opracowaniu zostały między innymi wykorzystane wyniki unikalnych badań prowadzonych przez Autora w strefach działań stabilizacyjnych w Bośni i Hercegowinie oraz unikalne dokumenty źródłowe. Artykuł może zainteresować badaczy bezpieczeństwa międzynarodowego i narodowego, środowiska akademickie (nauczycieli i studentów) uczelni wojskowych i cywilnych oraz działaczy organizacji rządowych i pozarządowych, zajmujących się udzielaniem pomocy w rejonach konfliktów zbrojnych oraz po ich zakończeniu.

Słowa kluczowe: polski kontyngent wojskowy, operacje wsparcia pokoju, Sojusz Północnoatlantycki, SFOR, Bośnia i Hercegowina, była Jugosławia

1. Wprowadzenie

Nowy podział świata przypadający na początek lat dziewięćdziesiątych, a wynikający z

Abstract: The paper presents questions of engagement of the Polish Military-civilian Contingent (PMC) in NATO stabilisation operation in Bosnia and Hercegovina in the frame of peace supporting operation SFOR. Genesis of creation of SFOR and its mission, general tasks and composition is presented. Participation of the Polish contingent in operation of IFOR is generally presented with tasks, and compositions and components of the operational and logistic support acquired by the Polish personnel. Moreover an attempt was made to answer a question about specificity of performed tasks and challenges encountered by the SFOR PMC. The paper uses among others original documents and results of unique studies conducted by author in the zones of stabilisation operation in Bosnia and Hercegovina. The paper may be interesting for researchers of national and international security, and academic circles (teachers and students) of military and civilian universities, and activists of government and nongovernment organisations involved in rendering the assistance in regions of military conflicts and after their termination.

Keywords: Polish Military Contingent, peace supporting operations, North Atlantic Alliance, SFOR, Bosnia and Hercegovina, former Yugoslavia

1. Introduction

A new division of world at the beginning of the nineties which was effected by a disin-

rozpadu dwublokowego ładu zimnowojennego, przyniósł znaczący wzrost liczby regionalnych i lokalnych konfliktów zbrojnych. Próby ich rozwiązania lub ograniczania podejmowane przez społeczność międzynarodową na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych najczęściej skutkowały powoływaniem kolejnych operacji pokojowych¹, w części których uczestniczyły również polskie kontyngenty wojskowe. Polskie jednostki uczestniczyły w działaniach pokojowych prowadzonych w Syrii, Zatoce Perskiej, Kambodży, Libanie, na Haiti oraz w byłej Jugosławii.

Charakter i intensywność konfliktów zbrojnych lat dziewięćdziesiątych (szczególnie tych wewnątrzpaństwowych) ulegały zmianom, co potwierdzały związane z nimi akty przemocy (akty ludobójstwa, „czyszczenie etniczne”, stosowanie taktyki „spalonej ziemi”, eksterminacja w obozach jenieckich lub obozach uchodźców, gwałty na tle narodowym, etnicznym lub religijnym), połączone z diametralną zmianą stosunku walczących stron do personelu sił pokojowych – stawały przed tymi ostatnimi oraz ONZ całkowicie nowe wyzwania, z którymi społeczność międzynarodowa nie zawsze potrafiła sobie skutecznie radzić².

W latach dziewięćdziesiątych XX wieku

tegration of two block cold war order brought about a significant increase of regional and local military conflicts. Attempts of solving them, or limiting, taken by the international society on the forum of the United Nations usually ended in calling successive peace operations¹¹, and the Polish military contingents participated in some of them, as well. Polish units participated in peaceful operations conducted in Syria, Persian Gulf, Cambodia, Liban and Haiti, and in former Yugoslavia.

Character and intensity of military conflicts of the nineties (especially these national) were changing what was confirmed by the acts of violence (acts of genocide, “ethnic cleansing”, tactics of a “burnt soil”, extermination in the camps of prisoners of war, or refugee camps, violations with a national or religious background) and were connected with a diametral change of relations presented by the fighting sides to the personnel of the peaceful forces – they posed before them and the UN completely new challenges which were not solved efficiently in each case by the international society¹².

In the nineties of the 20th century the Polish military contingents conducted two

¹ Operacja pokojowa – pojęcie rozumiane jest jako zespół działań podejmowanych przez podmioty stosunków międzynarodowych w celu zapobiegania, przerywania, łagodzenia, ograniczania lub wygaszania konfliktów zbrojnych o charakterze międzypaństwowym (międzynarodowym) lub wewnętrznym poprzez interwencję sił pokojowych posiadających mandat organizacji międzynarodowej na przywrócenie i utrzymanie pokoju w rejonie sytuacji kryzysowej, szerzej zob. D. S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty - interwencje - bezpieczeństwo*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2012, s. 42.

² D. S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych „między sojuszami”*, [w:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Polska – Europa – Świat*, red. J. Zajac, A. Włodkowska-Bagan, M. Kaczmarski, Wyd. Zakład Graficzny UW, Warszawa 2015, s. 311 i nast.

¹¹ Peace operation – notion interpreted as a series of actions undertaken by the subjects of international relations for preventing, interrupting, appeasing, limiting, or terminating the armed conflicts of the international or national character by the intervention of peace force having a mandate of the international organisations for restoring and keeping the peace in the region of critical situation, see more: D. S. Kozerański, *Contingents of the Polish Military in international peaceful operations in 1973-1999. Conflicts – interventions – security*, Ed. Adam Marszałek, Toruń 2012, p. 42.

¹² D. S. Kozerański, *Contingents of the Polish Military in international peaceful operations „between the alliances”*, [w:] *International security. Poland – Europe – World*, ed. J. Zajac, A. Włodkowska-Bagan, M. Kaczmarski, Ed. Graphic Section of Warsaw’s University, Warsaw 2015, p. 311 and next.

polskie kontyngenty wojskowe prowadziły dwa zasadnicze rodzaje działań w ramach operacji pokojowych, a mianowicie realizowały zadania logistyczne oraz mandatowe zadania operacyjne, stanowiące nowy dla pododdziałów polskich rodzaj aktywności wojskowej. W okresie, podobnie jak to miało miejsce w czasach PRL (od 1973 r.), kontyngenty WP wykonywały zadania logistyczne w trakcie operacji: UNTAG w Namibii (zakończony w 1990 r.), „Pustynna Burza” w Zatoce Perskiej w 1991 roku oraz misji UNTAC w Kambodży.

Zmiana jakościowa w charakterze udziału polskich kontyngentów wojskowych w międzynarodowych operacjach pokojowych była spowodowana decyzją Rady Bezpieczeństwa ONZ, dotycząca wysłania w rejon tego konfliktu w byłej Jugosławii międzynarodowych sił pokojowych UNPROFOR. Spowodowała ona udział zwartego pododdziału wojskowego w sile batalionu w tej misji (1992-1995) związanego z realizacją zadań operacyjnych³. Warto jednocześnie podkreślić, iż był to pierwszy przypadek w dziejach zaangażowania Wojska Polskiego w operacje pokojowe ONZ związany z wykonywaniem mandatowych zadań operacyjnych w rejonie konfliktu zbrojnego. W regionie tym, w kolejnych latach, prowadzone były także operacje wspierania pokoju (ang. *peace support operation*) IFOR⁴ (1996) i SFOR⁵ (1996-2004) pod przywództwem NATO⁶, w których wzięły udział polskie kontyngenty operacyjne w Bośni i Hercegowinie⁷.

main types of activities in the frame of the peaceful operations, the logistic tasks and mandate operational tasks, which were a new form of military activity for the Polish troops. Earlier, in times of the People's Republic of Poland (from 1973), contingents of the Polish Military executed the logistic tasks during operations: UNTAG in Namibia (terminated in 1990), „Desert Storm” in the Persian Gulf in 1991, and mission UNTAC in Cambodia.

The qualitative change in participation of the Polish military contingents in the international peaceful operations was caused by decision of the Security Council of the UN on sending the international peaceful forces UNPROFOR into the region of this conflict in former Yugoslavia. It brought on the participation of a compact military subunit in the force of a battalion in that mission (1992-1995) connected with realisation of operational tasks¹³. It is worth to stress at the same time that it was a first instance in the history of engagement of the Polish Military in the UN peaceful operations which was connected with the execution of the mandatory operational tasks in the region of the armed conflict. In the successive years, in this region, the peace support operations IFOR¹⁴ (1996) and SFOR¹⁵ (1996-2004) under the leadership of NATO¹⁶ were also conducted with participation of the Polish operational contingents in Bosnia and Her-

³ Archiwum Instytucji Ministerstwa Obrony Narodowej w Modlinie (dalej AIMON, obecnie zasoby Centralnego Archiwum Wojskowego), 1224.96.2, Rozkaz dowódcy Jednostki Wojskowej nr 1135 nr 1 z 27.03.1992 r., k. 1.

⁴ IFOR – [ang.] *Implementation Forces* – siły implementacyjne.

⁵ SFOR – [ang.] *Stabilisation Forces* – siły stabilizacyjne.

⁶ W latach dziewięćdziesiątych XX wieku Sojusz Północnoatlantycki włączył się we wczesne ostrzeżenie przed konfliktami zbrojnymi (EWCP – ang. *Early Warning and Conflict Prevention* – wczesne ostrzeżenie i zapobieganie konfliktom). W okresie tym NATO jako jedyna organizacja dysponowała odpowiednim potencjałem, aby móc szerzej niż dotychczas angażować się w międzynarodowe operacje pokojowe.

⁷ Należy podkreślić, iż 16. batalion powietrznodesantowy 6. Brygady Desantowo-Szturmowej (6.BDSz) z Krakowa był wówczas pierwszą polską jednostką wojskową wykonującą zadania operacyjne w misji kierowanej przez Sojusz Północnoatlantycki, AIMON, 1675.00.1, Zarządzenie szefa Sztabu Generalnego WP nr 136/Sztab z

Wcześniejsze niepowodzenia w osiągnięciu pokojowego rozwiązania konfliktu w Bośni i Hercegowinie doprowadziły do podjęcia inicjatywy przez dyplomację amerykańską i zorganizowania kolejnej tury rozmów pokojowych między przedstawicielami walczących stron. W wyniku tych starań podpisano porozumienie pokojowe parafowane przez prezydentów Bośni i Hercegowiny - Aliję Izetbegovića, Chorwacji - Franjo Tudjmana i Serbii - Slobodana Miloszevića 21 listopada 1995 roku w amerykańskiej bazie lotniczej w Dayton. Układ pokojowy oficjalnie podpisany został 14 grudnia 1995 roku w Paryżu. Blisko 60 tysięcy⁸ Sił Implementacyjnych - IFOR, które 20 grudnia 1995 roku zastąpiły siły pokojowe ONZ - UNPROFOR, utworzono na mocy rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1031 z 15 grudnia 1995 roku. Ich głównym zadaniem miało być nadzorowanie postanowień porozumienia z Dayton. W strukturach IFOR znaleźli się żołnierze z 15 państw członkowskich Sojuszu Północnoatlantyckiego (na ogólną ich liczbę 16), co może świadczyć o priorytetowym znaczeniu ww. przedsięwzięcia. Ponadto do udziału w operacji zaproszono 16 państw nie będących członkami NATO⁹ - w tym Polskę¹⁰.

cegovina¹⁷.

The failures in reaching a peaceful solution of the conflict in Bosnia and Hercegovina brought on the launching of an initiative of the US diplomacy to organise a consecutive round of peaceful talks between representatives of fighting sides. In effect of these efforts a peaceful agreement was signed and later paraphed by presidents of Bosnia and Hercegovina - Alija Izetbegović, Croatia - Franjo Tudjman, and Serbia - Slobodan Miloszević on 21 November, 1995 in the American airbase in Dayton. The peaceful treaty was officially signed in Paris on 14 December, 1995. The Implementation Force - IFOR containing almost 60 thousand¹⁸ of manpower were created on the force of the UN Security Council resolution nr 1031 dated on 15 December, 1995 and replaced the UN peaceful forces - UNPROFOR. They were mainly designated to monitor the decisions of Dayton agreement. The structures of IFOR included soldiers of 15 member states of the North Atlantic Treaty (at total number of 16) what indicates the importance of the above action. Moreover, 16 countries were invited as non-NATO members¹⁹ - including Poland²⁰.

15.12.1995 r. w sprawie przygotowania 16 bpd do składu Sił Implementacyjnych (IFOR) w ramach operacji NATO w Bośni i Hercegowinie i funkcjonowania batalionu w rejonie misji, k. 171-176.

¹³ Archives of MoD Institutions in Modlin (further AMoDI, now the assets of the Central Military Archive), 1224.96.2, Order of the Commander of Military Unit nr 1135, nr 1 from 27.March,1992, k. 1.

¹⁴ IFOR - [ang.] *Implementation Forces* - siły implementacyjne.

¹⁵ SFOR - [ang.] *Stabilisation Forces* - siły stabilizacyjne.

¹⁶ In the nineties of the 20th century the North-Atlantic Alliance joined into the EWCP - *Early Warning and Conflict Prevention*. At that time NATO was the only one organisation with a suitable potential for wider engagement into the international peaceful operations.

⁸ R. B. Oakley, M. J. Dziedzic, E. M. Goldeberg, *Policing the New World Disorder. Peace Operations and Public Security*, Washington 1998, s. 275.

⁹ Do udziału w IFOR spośród państw nie będących członkami NATO zaproszono: Austrię, Czechy, Egipt, Estonię, Finlandię, Węgry, Łotwę, Litwę, Malezję, Pakistan, Polskę, Rumunię, Rosję, Słowację, Szwecję, Ukrainę.

¹⁰ D. S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty...*, s. 222 i nast.

¹⁷ It has to be stressed that the 16-th parachute battalion of the 6-th Parachute-Assault Brigade from Krakov was at that time the first Polish military unit performing the operative actions in the mission controlled by the North-Atlantic Alliance, AIMON, 1675.00.1, Disposition of the Chief of General Staff of the Polish Military nr 136/Sztab dated on 15 December, 1995 on preparation of 16-th pb for composition of IFOR in the frame of NATO operation in Bosnia and Hercegovina and the functioning of the battalion in the region of mission, k. 171-176.

Należy podkreślić, iż operacja IFOR w Bośni i Hercegowinie prowadzona pod przywództwem Sojuszu Północnoatlantyckiego, a powołana na mocy rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ, była pierwszą od 1992 roku operacją międzynarodową, która nie obnażyła słabości i bezradności społeczności międzynarodowej, przyniosła zakładane skutki oraz stworzyła warunki do dalszej stabilizacji sytuacji w regionie.

2. Wielonarodowe Siły Stabilizacyjne SFOR w Bośni i Hercegowinie

Po wygaśnięciu mandatu Sił Implementacyjnych IFOR (obowiązywał 12 miesięcy), w celu dalszej stabilizacji sytuacji w Bośni i Hercegowinie, na podstawie rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1088 z 12 grudnia 1996 roku, powołano Siły Stabilizacyjne SFOR w ramach operacji „Wspólna Straż” (ang. „*Joint Guard*”). Ich rozmieszczanie rozpoczęto 20 grudnia 1996 roku, a mandat został zaplanowany na okres 18 miesięcy²¹.

Podobnie jak siły IFOR, także operacja wsparcia pokoju SFOR działała na podstawie rozdziału VII Karty Narodów Zjednoczonych dotyczącego narzucania pokoju, co dawało podobne uprawnienia ich żołnierzom w kwestii zasad użycia siły. O ile zasadniczym zadaniem sił IFOR było wprowadzanie planu pokojowego, to głównym zadaniem Sił Stabilizacyjnych SFOR było stabilizowanie situa-

It has to be stressed that operation IFOR in Bosnia and Hercegovina conducted under the leadership of the North Atlantic Alliance and on the base of resolution of the UN Security Council has been a first international operation since 1992 which didn't show the weakness and unpreparedness of the international society but brought on assumed results and created conditions for further stabilisation in the region.

2. Multinational Stabilisation Force SFOR in Bosnia and Hercegovina

After expiration of mandate for the Implementation Force IFOR (it lasted for 12 months), the Stabilisation Force SFOR was called on the base of the UN Security Council resolution nr 1088 from 12 December, 1996 for further stabilisation of situation in Bosnia and Hercegovina under the frame of operation “*Joint Guard*”. Their deployment started on 20 December, 1996, and mandate was planned for 18 months²⁸.

Similarly as IFOR, also the peace supporting operation SFOR worked on the base of chapter VII of the UN Charter related to the enforcement of peace, what provided similar rights to their soldiers in questions of rules at application of force. If the main task of IFOR was the implementation of a peace plan, the main task of

¹⁸ R. B. Oakley, M. J. Dziedzic, E. M. Goldeberg, *Policing the New World Disorder. Peace Operations and Public Security*, Washington 1998, s. 275.

¹⁹ Following states were invited to participate in IFOR beyond NATO members: Austria, Czech Republic, Egypt, Estonia, Finland, Hungary, Latvia, Lithuania, Malesia, Pakistan, Poland, Rumania, Russia, Slovakia, Sweden, Ukraine.

²⁰ D. S. Kozerański, *Contingents of the Polish Military in international peaceful operations in 1973-1999. Conflicts ...*, p. 222 and next

²¹ Po upływie tego czasu przedłużano ją do 2004 r., kiedy operacja wsparcia pokoju SFOR w Bośni i Hercegowinie prowadzona pod politycznym i wojskowym przywództwem NATO została przejęta przez Unię Europejską i kontynuowana w ramach operacji EUFOR „Althea”.

²⁸ After that time it was prolonged to 2004 when the peace supporting operation SFOR in Bosnia and Hercegovina conducted under political and military leadership of NATO was taken over by the European Union to be continued in the frame of operation EUFOR „Althea”.

cji i utrzymywanie pokoju. Do istotniejszych zadań, jakie miały zostać wykonane w wyniku operacji „Wspólna Straż”, prowadzonej pod politycznym i wojskowym przywództwem NATO należy zaliczyć²²: kontynuację dotychczasowego procesu stabilizacji w regionie poprzez umacnianie osiągnięć IFOR i promowanie idei pokojowej stabilizacji; stworzenie warunków; powstrzymanie nawrotu wzajemnej wrogości stron konfliktu lub nowych zagrożeń; zapewnianie pomocy cywilnym organizacjom (rządowym i pozarządowym); utrzymywanie gotowości do wsparcia działań sił ONZ we Wschodniej Sławonii; stworzenie warunków bezpieczeństwa pozwalających na sprawną działalność i funkcjonowanie lokalnych i narodowych władz oraz organizacji międzynarodowych; wspieranie organizacji rządowych i pozarządowych w celu przejmowania przez nie części zadań związanych z odbudową i rozwojem w regionie, co w efekcie miało umożliwić stopniową redukcję sił SFOR²³.

Zakładany stan końcowy operacji SFOR miał dotyczyć sytuacji w Bośni i Hercegowinie, kiedy strony konfliktu miały przestrzegać zobowiązań przyjętych przez nie w porozumieniu z Dayton; kontynuacja negocjacji miała stanowić podstawowy sposób rozwiązywania problemów politycznych i wojskowych; nowo utworzone struktury władzy i administracji byłyby w stanie przejąć pełną odpowiedzialność za dalszą realizację porozumienia pokojowego; poziom bezpieczeństwa pozwoli na kontynuację odbudowy kraju²⁴.

Stabilisation Force SFOR was to stabilise the situation and maintain the peace. There are following tasks which were aimed to be performed as the result of operation “Joint Guard” conducted under political and military leadership of NATO²⁹: continuation of existing process of stabilisation in the region by strengthening the achievements of IFOR and promotion of the ideas of peaceful stabilisation; creation of conditions; restraining any returning of mutual hostilities of the sides of the conflict or new threats; providing the assistance for civilian organisations (governmental and non-governmental); maintaining the readiness for supporting the operations of the UN forces in the Eastern Slavonia; creating security conditions for efficient operation and functioning of local and national authorities and international organisations; supporting the governmental and non-governmental organisations in their acceptance of some assignments connected with the reconstruction and development in the region, what finally would gradually reduce the SFOR³⁰.

An assumed final state of operation SFOR related to a situation in Bosnia and Hercegovina when: conflicting parties observe the obligations taken by them at Dayton agreement; continuation of negotiations constitutes a basic method for solving political and military problems; the newly created structures of authority and administration are able for acceptance of complete responsibility for further realisa-

²² D. S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty...*, s. 236 i nast.; idem, *Polish Military Contingents in UN and NATO's Peace Support Operations in Balkans in Aspect of Experiences (1992-2006)*, [w:] Mezinardni Vojensko Odborna Konferencija “Taktika 2006”, Wyd. Uniwersytetu Obrony w Brnie, Brno 2006, s. 73; *Joint Military Commission. Policy and Planning Guidance Handbook* Multi-National Division (North), 5th Edition, 1997, s. 1; M. Kuczyński, M. Ray-Ciemiega, *Balkański syndrom 1991-1999*, Warszawa 2000, s. 104-105.

²³ D. S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty...*, s. 236 i nast.

²⁴ M. Kuczyński, M. Ray-Ciemiega, *Balkański syndrom...*, s. 105.

Nadzór polityczny nad Siłami Stabilizacyjnymi SFOR sprawowała Rada Północnoatlantycka NATO, a wojskowe dowództwo spoczywało w gestii Naczelnego Dowódcy Połączonych Sił Zbrojnych NATO w Europie²⁵. Pierwszym dowodzącym operacji SFOR został wcześniejszy dowódca Połączonych Sił Lądowych NATO w Europie Środkowej²⁶ gen. William Crouch (od listopada 1996 r. do lipca 1997 r.). Obok jednostek bezpośredniego podporządkowaniu dysponował on potencjałem trzech wielonarodowych dywizji (północnej, południowo-zachodniej i południowo-wschodniej). Ogółem siły międzynarodowe zostały zredukowane z około 60 tys., jakie funkcjonowały w ramach IFOR do około 35 tys. Sił Stabilizacyjnych SFOR.

W składzie Wielonarodowej Dywizji „Północ” znalazły się: jednostki bezpośrednio podporządkowane dowódcy dywizji (m. in.: dywizjon haubic 155 mm, grupa śmigłowców bojowych, dywizjon przeciwlotniczy, batalion saperów, batalion żandarmerii, kompania logistyczna) oraz cztery brygady (amerykańska, nordycko-polska, rosyjska i turecka). Należy jednak podkreślić, iż podobnie jak miało to miejsce w siłach IFOR, dowódca brygady rosyjskiej podlegał zastępcy dowódcy do spraw sił rosyjskich²⁷, który był bezpośrednio podpo-

tion of the peaceful agreement; the level of security allows for continuation of the state rebuilding³¹.

Political survey over the Stabilisation Force SFOR was executed by the NATO Council, and the military command was in the hands of the General Commander of NATO Joined Forces in Europe³². The first commander of operation SFOR was former commander of the NATO Joined Land Forces in Central Europe³³ Gen. William Crouch (since November 1996 to July 1997). Beside the units of direct subjection he also commanded the potential of three multinational divisions (the North, South-West, and South-East). In general, the international forces were reduced from ca. 60 000 of IFOR to ca. 35 000 of SFOR.

The Multinational Division “North” contained: units directly subjected to the division commander (for instance: division of 155 mm howitzers, group of combat helicopters, anti-aircraft division, engineering battalion, battalion of military police, logistic company) and four brigades (American, Nordic-Polish, Russian, and Turkish). But it has to be stressed that the commander of the Russian brigade was subjected to the deputy of the commander for the Russian forces³⁴, as it was previ-

²⁹ D. S. Kozerański, *Contingents of the Polish Military in international peaceful operations in 1973-1999. Conflicts ...*, p. 236 and next; idem, *Polish Military Contingents in UN and NATO's Peace Support Operations in Balkans in Aspect of Experiences (1992-2006)*, [in:] *Mezinárodní Vojensko Odborná Konference "Taktika 2006"*, Ed. Brno University of Defence, Brno 2006, p. 73; *Joint Military Commission. Policy and Planning Guidance Handbook Multi-National Division (North)*, 5th Edition, 1997, p. 1; M. Kuczyński, M. Ray-Ciemięga, *Balkan's syndrome 1991-1999*, Warsaw 2000, p. 104-105.

³⁰ D. S. Kozerański, *Contingents of the Polish Military in international peaceful operations in 1973-1999. Conflicts ...*, p. 236 and next

²⁵ SACEUR – [ang.] *Supreme Allied Commander Europe* – Naczelný Dowódcá Połączonych Sił (NATO) w Europie.

²⁶ LANDCENT - [ang.] *Land Allied Forces Central Europe* – Połączone Siły Lądowe (NATO) Europy Środkowej.

²⁷ Oryginalna nazwa tego stanowiska: „Deputy for Russian Forces”, *Joint Military Commission. Policy and Planning Guidance Handbook...*, s. 2.

³¹ M. Kuczyński, M. Ray-Ciemięga, *Balkan's syndrome ...*, p. 105.

³² SACEUR – [ang.] *Supreme Allied Commander Europe* – Naczelný Dowódcá Połączonych Sił (NATO) w Europie.

rządkowany Naczelnemu Dowódcy Połączonych Sił Zbrojnych NATO w Europie.

Z kolei w skład Brygady Nordycko-Polskiej poza elementami bezpośredniego podporządkowania (wielonarodowe: sztab, kompania dowodzenia, kompania żandarmerii wojskowej, Nordycka Grupa Wsparcia, Narodowy Element Wsparcia oraz norweska kompania medyczna) weszło, podobnie jak w siłach IFOR, pięć batalionów (w tym cztery piechoty zmechanizowanej i fiński batalion inżynieryjno-budowlany). Na zaakcentowanie zasługuje fakt wyznaczenia w 1998 roku polskiego oficera – gen. bryg. Mieczysława Bieńka na stanowisko dowódcy Brygady Nordycko-Polskiej. Struktura organizacyjna ww. brygady wchodzącej w skład Wielonarodowej Dywizji „Północ” została przedstawiona na rysunku 1.

Analiza porównawcza struktur organizacyjnych Wielonarodowej Dywizji „Północ” oraz wchodzącej w jej skład Brygady Nordycko-Polskiej (BNP), funkcjonujących początkowo w siłach IFOR, a następnie SFOR, pozwala stwierdzić, iż podczas tej drugiej operacji zmniejszono zaangażowanie amerykańskie (wycofano jedną brygadę), zachowując jednak znaczący potencjał bojowy tak dywizji, jak i BNP. W każdym z pododdziałów Brygady Nordycko-Polskiej dokonano redukcji liczby żołnierzy, co w efekcie doprowadziło do tego, iż liczyła ona około 3 tys. personelu wojskowego (wcześniej około 4,5 tys.).

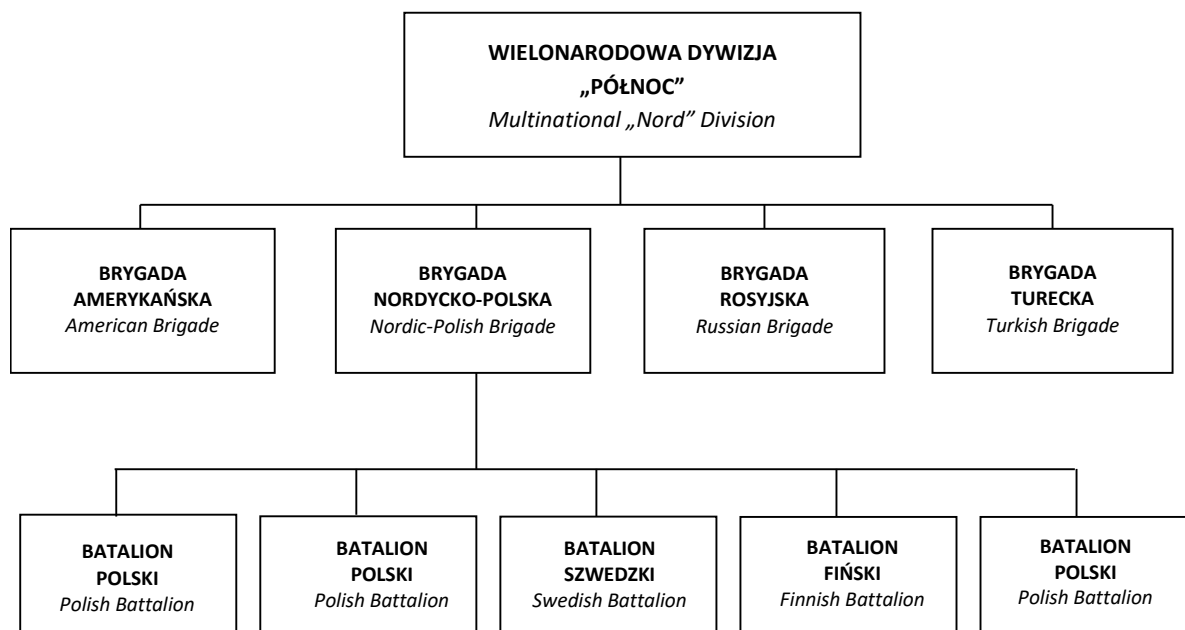
ously in IFOR, who was directly subjected to General Commander of NATO Joined Forces in Europe.

On the other hand, the Nordic-Polish Brigade contained, beside the components under a direct command (multinational: staff, command company, military police company, Nordic Support Group, National Support Component, Norway medical company), similarly as in the IFOR, five battalions (including four of mechanised infantry and Finnish engineering-building battalion). It is worth to stress that in 1998 Polish officer – Gen. Brig. Mieczysław Bieniek was appointed as the commander of the Nordic-Polish Brigade. The organisational structure of the above mentioned brigade creating a part of the Multinational “North” Division is shown in Fig. 1.

A comparative analysis of organisational structures of the Multinational “Nord” Division and the Nordic-Polish Brigade (NPB) incorporated to it, firstly functioning in IFOR, and next in SFOR, shows that during the second operation the American involvement was reduced (one brigade was withdrawn) when a significant combat potential both for division and NPB was preserved. Number of soldiers was reduced in each unit of the Nordic-Polish Brigade to the level of ca. 3 000 military personnel (previously ca. 4 500).

³³ LANDCENT - [ang.] *Land Allied Forces Central Europe* – Połączone Siły Lądowe (NATO) Europy Środkowej.

³⁴ Original name of this post: „Deputy for Russian Forces”, *Joint Military Commission. Policy and Planning Guidance Handbook...*, s. 2.

Rys. 1. Struktura organizacyjna Brygady Nordycko-Polskiej w Siłach Stabilizacyjnych SFOR w Bośni i Hercegowinie (1996-1999)

Fig. 1. Organisational structure of the Nordic-Polish Brigade in the Stabilisation Force (SFOR) in Bosnia and Herzegovina (1996-1999)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Sources: own elaboration on the basis of: D. S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty...*, s. 238, *Contingents of the Polish Military in international peace operations in 1973-1999, Conflicts*, p. 238; idem, *Polish-American Military Co-operation in Peace Support Operations in Bosnia and Herzegovina (1996-1999)*, "Ad American. Journal of American Studies", vol. 6, Jagiellonian University Press, Kraków 2005, s. 87; *Joint Military Commission. Policy and Planning Guidance Handbook, Multi-National Division (North)*, 7th edition, 1998, s. 1-1; *Joint Military Commission. Policy and Planning Guidance Handbook, Multi-National Division (North)*, 6th edition, 1998, s. 1-1; Newsletter No. 97-1, *Tactics, Techniques and procedures from Operation „Joint Endeavour”*, Center For Army Lessons Learned, U. S. Army Training and Doctrine Command, Fort Leavenworth 1997; *Joint Military Commission. Policy and Planning Guidance Handbook, Multi-National Division (North)*, 5th edition, 1997, s. 2.

3. Polski kontyngent wojskowy w Siłach Stabilizacyjnych SFOR

Na mocy decyzji polskich władz, do udziału w tej operacji pozostawiono batalion operacyjny, który funkcjonował wcześniej w Siłach Implementacyjnych IFOR³⁵. Oficjalnie występował on ciągle jako 16. batalion powietrzno-desantowy z 6. Brygady Desantowo-Szturmowej z Krakowa. Warto jednak podkreślić, iż procedura cyklicznego rotowania składu bata-

3. Polish Military Contingent in Stabilisation Force - SFOR

By the force of decision made by the Polish authorities the operational battalion, previously engaged in the Implementation Force IFOR³⁸, was left to take part in SFOR. Formally it still existed as the 16th parachute battalion from the 6th Assault Parachute Brigade in Krakov. Anyway, it's worth to note that the procedure of cyclic rotation of bat-

³⁵ AIMON, 1675.00.1, Uchwała nr 146/96 Rady Ministrów z dnia 17.12.1996 r. w sprawie utworzenia Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Siłach Stabilizacyjnych w Bośni (SFOR), k. 165-167;

³⁸ AMoDI, 1675.00.1, Resolution nr 146/96 of the Board of Ministers from 17 December, 1996 on creation of the Polish Military Contingent in Stabilisation Force in Bosnia (SFOR), k. 165-167;

lionu (co 6-12 miesięcy) oraz konieczność realizacji zadań przez pozostałą część żołnierzy batalionu w kraju spowodowały, iż w kolejnych zmianach coraz liczniejszy udział brał personel wojskowy z pozostałych pododdziałów krakowskiej 6 BDSz oraz z innych oddziałów, związków taktycznych i instytucji MON. Pierwszym dowódcą polskiego batalionu operacyjnego w siłach SFOR został mianowany ppłk dypl. Edward Gruszka³⁶. Stan osobowy Polskiego Kontyngentu Wojskowego w siłach SFOR ulegał cyklicznym zmianom, przykładowo 16. batalion powietrzno-desantowy pod koniec stycznia 1997 roku liczył 435 żołnierzy i pracowników cywilnych wojska, a w marcu 1999 roku jego stan etatowy to 492 osoby³⁷.

Skład polskiego kontyngentu wojskowego w sile batalionu, w stosunku do stanu z okresu jego funkcjonowania podczas operacji IFOR, zredukowano do dwóch kompanii szturmowych oraz kompanii dowodzenia (w jej składzie znalazły się plutony: rozpoznawczy, łączności i saperów). Do kraju wycofano także kompanię wsparcia. Dokonując zmian organizacyjnych, w miejsce kompanii zaopatrzenia utworzono kompanię logistyczną (w skład której weszły następujące plutony: dwa plutony transportowo-gospodarcze oraz pluton remontowy) podlegająca sekcji logistycznej. Dowódcy batalionu podporządkowano również pluton medyczny. W ramach sztabu funkcjonowały sekcje: administracyjna, informacji wojskowej, operacyjna,

talion manpower (by 6-12 months) and a need for execution of tasks by the soldiers of the battalion remaining in the country caused that in successive exchanges more numerous presence of military personnel from other subunits of the 6th Assault Parachute Brigade in Krakov was observed, as well as from other units, and tactical components, and MoD institutions. Lt. Col. Edward Gruszka³⁹ was nominated as the first commander of the Polish operational battalion in SFOR. Number of personnel of the Polish Military Contingent in the SFOR changed cyclically, and for instance the 16th parachute battalion counted 435 soldiers and civilian workers at the end of January, 1997, and 492 persons⁴⁰ in March, 1999.

The composition of the Polish military contingent in the force of battalion was reduced, in relation to its functioning during operation IFOR, to two assault companies and the command company (including the squads of reconnaissance, communication and demining). The support company was also withdrawn to the country. The provision company was replaced by the logistic company in effect of organisational changes (containing two transport-maintenance squads and the repairing squad) subjected to the logistic section. The medical squad was also subjected to the battalion commander. Following sections operated in the staff: administration, military in-

³⁶ W odróżnieniu do sytuacji z operacji IFOR, ppłk dypl. Edward Gruszka posiadał wcześniejsze doświadczenia z udziału w międzynarodowych operacjach pokojowych ONZ na Bliskim Wschodzie.

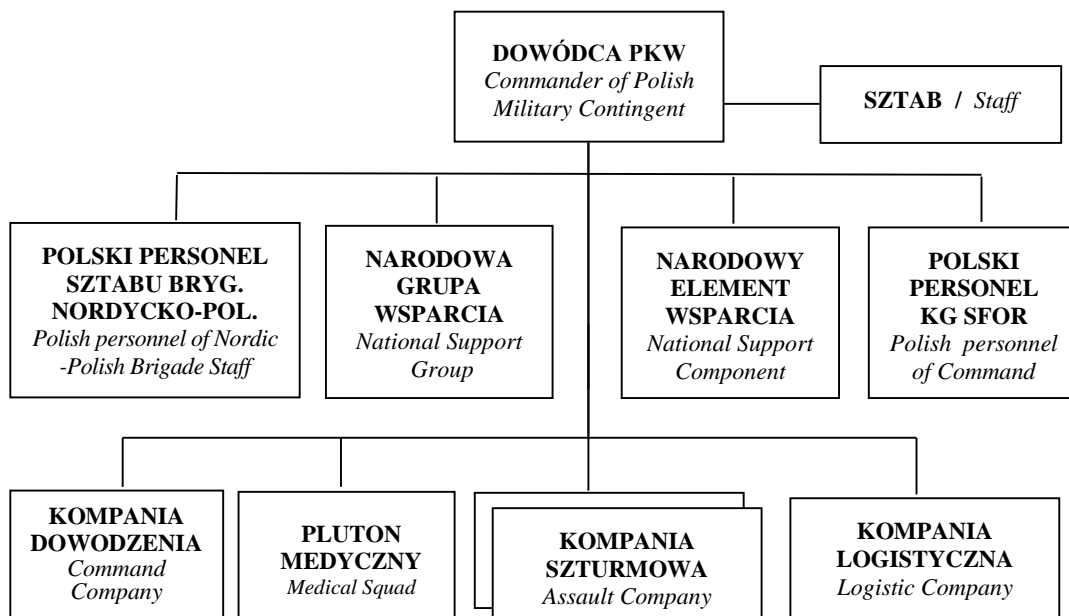
³⁷ AIMON, 1675.00.16, Protokół zdania i objęcia stanowiska służbowego dowódcy PKW - SFOR, 5.07.1998 r., k. 2; ibidem, 1675.00.23, Etat nr 29/174/0 PJW w Siłach Wielonarodowych w Republice Bośni i Hercegowiny - SFOR, 6.03.1999 r., k. 6; Opracowania działalności V zmiany 16bpd/SFOR w Bośni i Hercegowinie, oprac. zbiorowe, mps, Banja Vrucica 1998, s. 21.

³⁹ Opposite to situation in operation IFOR, Lt. Col. Edward Gruszka had the experience of former participation in international peaceful operations of the UN in the Far East.

⁴⁰ AMoDI, 1675.00.16, Protocol of handing over and taking over of the duty post of the commander of the Polish Military Contingent - SFOR, 5 July, 1998, k. 2; ibidem, 1675.00.23, Post decision nr 29/174/0 PJW in the Multinational Force in the Republic of Bosnia and Hercegovina - SFOR, 6 March, 1999, k. 6; Proceedings on operations of the V-th change of 16-th parachute battalion in Bosnia and Hercegovina, collective elaboration, place of staying, Banja Vrucica 1998, p. 21.

łączności, do spraw współpracy, żandarmerii. Elementy sztabowe i pododdziały bojowe rozlokowano w dwóch miejscowościach - w Banja Vručica po stronie serbskiej mieścił się sztab batalionu oraz kompania „B” a enklawie chorwackiej - Žepče rozlokowano pododdziały kompanii „A” oraz elementy sztabowe i logistyczne, pozwalające na sprawne funkcjonowanie tego zgrupowania. Istotniejsze elementy struktury organizacyjnej polskiego kontyngentu wojskowego w siłach SFOR w latach 1997-1999 zostały przedstawione na rysunku 2.

telligence, operational, communication, cooperation, and military police. Components of the staff and combat units were disposed in two places - in Banja Vručica on the Serbian side was the Battalion Staff and Company “B”, and in Croatian enclave – Žepče the subunits of Company „A” and logistic and staff components needed for functioning of this group were disposed. The most important components of the organisational structure of the Polish military contingent in SFOR in years 1997-1999 are shown in Fig. 2.

Rys. 2. Struktura organizacyjna Polskiego Kontyngentu Wojskowego w siłach SFOR w Bośni i Hercegowinie (1997-1999)

Fig. 2. Organisational structure of the Polish Military Contingent in the SFOR in Bosnia and Hercegovina (1997-1999)

Źródło – opracowanie własne na podstawie: D. S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty...*, s. 241; AIMON, 1675.00.1, Uchwała nr 146/96 Rady Ministrów z dnia 17.12.1996 r. w sprawie utworzenia Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Siłach Stabilizacyjnych w Bośni (SFOR), k. 165-167; ibidem, 1675.00.23, Etat nr 29/174/0, Polska Jednostka Wojskowa w siłach Wielonarodowych w republice Bośni i Hercegowiny – SFOR, 6.03.1999 r., k. 5-6; Opracowania działalności V zmiany 16bpd/SFOR w Bośni i Hercegowinie, oprac. zbiorowe, mps, Banja Vrucica 1998, s. 21.

Sources – own elaboration on the base of: D. S. Kozerański, *Contingents of the Polish Military in international peace operations within 1973-1999. Conflicts ...*, p. 241; AIMON, 1675.00.1, *Decision nr 146/96 of the Board of Ministers from 17 December, 1996 on calling the Polish Military Contingent in the Stabilisation Force in Bosnia (SFOR)*, k. 165-167; ibidem, 1675.00.23, *Staff commission nr 29/174/0, Polish Military Unit in Multinational Forces in the Republic of Bosnia and Hercegovina – SFOR*, 6.03.1999, k. 5-6; *Proceedings on operation of the V-th change of 16bpd/SFOR in Bosnia and Hercegovina, Collective elaboration, in Banja Vrucica 1998, p. 21.*

Okres przygotowania składu PKW SFOR do udziału w operacji wsparcia pokoju w Bośni i Hercegowinie przebiegał dwuetapowo - na terytorium Polski oraz w rejonie samej operacji. Szkolenie krajowe było zazwyczaj szybkie i pobieżne, a prowadzący je instruktorzy (część z nich posiadała doświadczenia z udziału w IFOR lub z pierwszych zmian SFOR) wychodzili z założenia, iż ten najważniejszy etap przygotowań będzie realizowany na Bośni i Hercegowinie⁴¹.

W Bośni i Hercegowinie szkolenie trwało zazwyczaj około dwóch tygodni i przebiegało w trzech zasadniczych etapach, które obejmowały: szkolenie zapoznawcze, zasadnicze oraz część prowadzoną w komórkach organizacyjnych, do których poszczególne osoby na konkretne stanowiska służbowe zostały przydzielone. Skład nowo przybyłych dzielono na kilka grup szkoleniowych w zależności od rodzaju zajmowanych później stanowisk⁴². Należy podkreślić, iż prowadzący ww. szkolenie kładli szczególny nacisk na jego praktyczny wymiar (procedury bezpieczeństwa, zasady użycia siły) i realizm (zagrożenie minowe, procedury ewakuacji medycznej), a zajęcia odbywały się zarówno w rejonie zgrupowań PKW, jak i w strefie odpowiedzialności⁴³.

Polski batalion w siłach SFOR posiadał znaczący obszar operacyjny, który obejmował około 1330 km² i stanowił rejon o długości 70 km i szerokości 23 km. Linia rozgraniczenia wojsk w polskiej strefie przebiegała na długości 33 km. Żołnierze WP, wykonując zadania mandatowe, musieli kontaktować się z zamieszkującymi ich rejon odpowiedzialności bośniackimi Serbami (około 52 tys. osób), bo-

The Polish Military Contingent of SROR was prepared to the peace support operation in Bosnia and Hercegovina in two stages – on the territory of Poland and in the site of operation. Training in the country was usually quick and cursory, and the instructors (some of them had an experience from IFOR or the first changes of IFOR) assumed that the most important stage of preparations would be organised in Bosnia and Hercegovina⁴⁸.

The training in Bosnia and Hercegovina usually lasted for two weeks and run in three basic stages: initial training, main training and the training conducted in organisational sections to which particular persons were assigned on specific posts. The composition of incomers was divided into a few training groups depending on the type of the posts they were assigned to⁴⁹. It has to be stressed that instructors were mainly focused on practical aspects of training (procedures of security, principles for using the force) and realism (threats of mines, procedures of medical evacuation), and it was conducted both in the sites where the Polish Military Contingent was disposed and in the zone of responsibility⁵⁰.

The Polish battalion in SFOR had a large operational area including ca. 1330 km² and created a territory with the length of 70 km and width of 23 km. The line of troops separation in the Polish zone run for 33 km. When performing the mandatory tasks the soldiers of the Polish Military had to contact with local residents in the zone of responsibility like Bosnian Serbs (ca. 52

⁴¹ Na podstawie relacji uczestników ww. szkoleń przygotowawczych do SFOR oraz osobistych doświadczeń autora w tym zakresie ze stycznia 1998 r.

⁴² Były to następujące grupy szkoleniowe: kadra sztabu batalionu, kadra pododdziałów, żołnierze z poszczególnych pododdziałów (dowodzenia, szturmowych, logistycznych).

⁴³ Plan szkolenia zapoznawczego kadry i żołnierzy VII zmiany 16 bpd SFOR w Bośni i Hercegowinie, Banja Vrućica 1998, bns.

śniackimi Chorwatami (około 24 tys. osób) i muzułmanami (około 18,5 tys. osób)⁴⁴.

Do podstawowych zadań polskiego batalionu w siłach SFOR należy zaliczyć⁴⁵: ochronę wojsk własnych (traktowaną jako jeden z priorytetów); utrzymywanie w gotowości nakazanych przez przełożonych odwodów; prowadzenie rozpoznania; kontrolowanie działalności stron konfliktu poprzez inspekcjonowanie zadeklarowanych miejsc dyslokacji wojsk i sprzętu; monitorowanie zaaprobowanej przez SFOR aktywności wojskowej stron konfliktu (szkoleń, przemieszczeń, rozminowań); utrzymywanie stałej łączności ze stronami konfliktu; współdziałanie z Centrum Koordynacji Współpracy Cywilno-Wojskowej⁴⁶; patrolowanie strefy odpowiedzialności; nadzorowanie i monitorowanie oznaczania i rozminowywania pól minowych; wspieranie wdrażania cywilnych aspektów porozumienia z Dayton; wspieranie organizacji międzynarodowych; przeciwstawianie się próbom ograniczania swobody poruszania się ludności lokalnej.

Wzmocnienie, jakiego udzielali koalicjanci, miało znaczący wpływ na skuteczność działań polskiego batalionu WP w siłach

000), Bosnian Croats (ca. 24 000) and Muslims (ca. 18 500)⁵¹.

There were following basic tasks of the Polish battalion in SFOR⁵²: protection of own forces (treated as one of main priorities); holding in readiness the reserves indicated by the superiors; conducting the reconnaissance actions; surveying the activities of conflicting parties by inspecting declared sites of dislocation of troops and equipment; monitoring the military activity of conflicting parties which was approved by SFOR (training sessions, changing positions, demining); maintenance of permanent communication with the parties of conflict; cooperation with the Centre of Coordination of Civilian-military Co-operation⁵³; patrolling the zones of responsibility; supervision and monitoring of designations and demining of minefields; supporting implementation of civilian aspects of Dayton agreement; supporting international organisations; resisting the attempts for limitation of freedom of local population movement.

The assistance provided by other members of coalition was important for efficient operation of the Polish Military Battalion in

⁴⁸ On the basis of relations of participants of the mentioned preparation trainings for SFOR and author's personal experience in this matter in January 1998.

⁴⁹ Były to następujące grupy szkoleniowe: kadra sztabu batalionu, kadra pododdziałów, żołnierze z poszczególnych pododdziałów (dowodzenia, szturmowych, logistycznych).

⁵⁰ Plan szkolenia zapoznawczego kadry i żołnierzy VII zmiany 16 bpd SFOR w Bośni i Hercegowinie, Banja Vručica 1998, bns.

⁴⁴ D. S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty...*, s. 241-242.

⁴⁵ Ibidem, s. 242 i nast.; AIMON, 1675.00.7, Rozkaz bojowy dowódcy POLBn nr 43 w sprawie nowej polityki dot. punktów kontrolnych (CP) lokalnej policji, 19.10.1997 r., k. 297-298; ibidem, 1675.00.7, Rozkaz bojowy dowódcy POLBn nr 10 z dn. 26.05.1997 r. dot. operacji „NORDIC FIRMHAND II”, k. 89-90; ibidem, 1675.00.7, Rozkaz bojowy dowódcy POLBn nr 11 z dn. 28.05.1998 r. w sprawie zadań NPB związanych z wizytą chorwackich przesiedleńców w ich byłym miejscu zamieszkania w dn. 31. 05.1998 r., k. 94-96; ibidem, 1675.00.7, Rozkaz operacyjny dowódcy POLBn nr 15 z dn. 18.07.1998 r. dot. operacji „PELIKAN”, k. 140-141; S. R. Bowman, *Bosnia: U.S. Military Operations*, July 2003, s. 2; *Udział jednostek Wojska Polskiego w międzynarodowych ...*, s. 94; F. Gągor, K. Paszkowski, *Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 1999, s. 166; *Opracowania działalności V zmiany 16bpd/SFOR w Bośni i Hercegowinie...*, s. 17-18.

⁴⁶ CIMIC - [ang.] *Civil Military Co-operation* - współpraca cywilno-wojskowa.

SFOR. Przykładowo do 18 czerwca 1998 roku Amerykanie wspierali działania Polaków w ramach FSE oraz FPT⁴⁷.

Dzięki duńskiemu DEOS TEAM⁵⁵, którego załoga wykonywała zadania w sztabie 16 bpd (Banja Vručica) oraz w punkcie retranslacyjnym „CEZAR” utrzymywana była łączność operacyjna z dowództwem oraz podstawowymi elementami organizacyjnymi NPB. W celu usprawnienia procedur udzielania pomocy i ewakuacji medycznej w sztabie batalionu funkcjonował norweski wysunięty punkt medyczny (FMP-MED TEAM)⁵⁶. Skład i najważniejsze zadania sił i środków wzmocnienia polskiego kontyngentu wojskowego zostały przedstawione w tabeli 1.

SFOR. For instance, Americans assisted operations of Poles in the frame of FSE and FPT⁵⁴ until 18 June, 1998.

Due to the Danish DEOS TEAM⁵⁷, having its personnel in the staff of the 16th Parachute Brigade (Banja Vručica) and in the retranslation point „CEZAR” the operational communication was held with the command and organisational components of the NPB. A Norwegian forward medical point (FMP-MED TEAM)⁵⁸ functioned in the staff of the battalion for more efficient procedures of rendering the medical help and evacuation. Composition and more important tasks of forces and assisting assets of the Polish Military Contingent are presented in table 1.

Tabela 1. Siły i środki wzmocnienia batalionu polskiego w siłach SFOR (1997-1998)

Lp.	Nazwa elementu wzmocnienia	Liczba osób	Zadanie	Uwagi
1.	FSE (US ARMY) – Element Wsparcia Ogniwego	8 (2 x 4)	zapewnienie wsparcia ogniowego, potwierdzanie i wskazywanie celów	- dwa samochody „HAMMER” z podświetlaczem laserowym celów; - działał do 18.06.1998 r.
2.	FPT (US ARMY) – Zespół Rozpoznania i Wywiadu	8 (2 x 4)	prowadzenie rozpoznania wojskowego oraz działań wywiadowczych	

⁵¹ D. S. Kozerański, *Contingents of the Polish Military in international peaceful operations in 1973-1999. Conflicts ...*, p. 241-242.

⁵² Ibiem, p. 242 and next.; AMoDI, 1675.00.7, Combat order of the commander of POLBn nr 43 on a new policy for checking points (CP) of the local police, 19 October, 1997, k. 297-298; ibidem, 1675.00.7, Combat order of the commander of POLBn nr 10 from 26 May, 1997 on operation „NORDIC FIRMHAND II”, k. 89-90; ibidem, 1675.00.7, Combat order of the commander of POLBn nr 11 from 28 May, 1998 on the tasks of the NPB connected with the visit of Croatian displaced persons in their former places of residence on 31 May, 1998, k. 94-96; ibidem, 1675.00.7, Operational order of the commander of POLBn nr 15 from 18 July, 1998 on operation „PELIKAN”, k. 140-141; S. R. Bowman, *Bosnia: U.S. Military Operations*, July 2003, p. 2; *Participation of troops of the Polish Military in international ...*, p. 94; F. Gańor, K. Paszkowski, *International peaceful operations in the defence doctrine of the Republic of Poland*, Ed. Adam Marszałek, Toruń 1999, p. 166; Proceedings over the operation of the V-th change of the 16-th Parachute Battalion/SFOR in Bosnia and Hercegovina ..., p. 17-18.

⁵³ CIMIC - [ang.] *Civil Military Co-operation* - współpraca cywilno-wojskowa.

⁴⁷ FSE – [ang.] *Fire Support Element* - Element Wsparcia Ogniwego.

⁵⁴ FSE – [ang.] *Fire Support Element* - Element Wsparcia Ogniwego.

⁵⁵ DEOS TEAM - Zespół Obsługi Duńskiego Systemu Radiotelefonicznego.

⁵⁶ FMP-MED TEAM - [ang.] *Forward Medical Point* - Wysunięty Punkt Medyczny.

⁵⁷ DEOS TEAM – Danish Radiotelephone System Handling Team.

⁵⁸ FMP-MED TEAM - [ang.] *Forward Medical Point* - Wysunięty Punkt Medyczny.

cd. Tabela 1

3.	DEOS TEAM – Zespół Obsługi Duńskiego Systemu Radiotelefonicznego	6 (4 + 2)	obsługa stacji łączności radioliniowej	sztab 16 bpd – 4 żołnierzy; stacja „CESAR” – 2 żołnierzy;
4.	FMP-MED TEAM – norweski Wysunięty Punkt Medyczny	3	usprawnienia procedur udzielania pomocy i ewakuacji medycznej	Wystawiony przez NORMED COY

Table 1. Forces and assisting assets of the Polish battalion in the SFOR (1997-1998)

#	Name of assisting component	Number of persons	Task	Notes
1.	FSE (US ARMY) – Fire Supporting Element	8 (2 x 4)	Providing the fire support, authorisation and indication of targets	- two „HAMMER” vehicles with laser illumination of targets; - operated until 18 June, 1998
2.	FPT (US ARMY) – Reconnaissance and intelligence team (Forward Point Team)	8 (2 x 4)	Execution of military reconnaissance and intelligence activities	
3.	DEOS TEAM – Team handling the Danish Radiotelephone System	6 (4 + 2)	Handling the station of radio link communication	Staff of 16 Par. Brig. – 4 soldiers; station „CESAR” – 2 soldiers;
4.	FMP-MED TEAM – Norwegian Forward Medical	3	More efficient procedures of medical help and evacuation	Provided by NORMED COY

Źródło – opracowanie własne na podstawie: D. S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty...*, s. 243; Opracowania działalności V zmiany 16bpd/SFOR w Bośni i Hercegowinie, oprac. zbiorowe, mps, Banja Vručica 1998, s. 18-19.

Source – own elaboration on the base of: D. S. Kozerański, *Contingents of the Polish Military in international peaceful operations in 1973-1999. Conflicts...*, p. 243; *Proceedings of the operation of the V-th change of 16bpd/SFOR in Bosnia and Hercegovina, collective elaboration, mps, Banja Vručica 1998, p. 18-19.*

Jednostki i pododdziały brygadowe i dywizyjne wojsk własnych udzielały wsparcia bojowego i logistycznego. Do jego najważniejszych elementów należy zaliczyć: amerykańskie śmigłowce bojowe, wsparcie sił powietrznych NATO, ciężkiej artylerii, psychologiczne wsparcie działań, norweskie środki ewakuacji medycznej (kołowej i powietrznej), szwedzką grupę szybkiego rozminowania i duńską kompanię czołgów. Ważniejsze zadania oraz skład sił i środków wzmocnienia polskiego kontyngentu wojskowego zostały przedstawione w tabeli 2.

Units and subunits of own troops on the division and brigade levels provided combat and logistic support. It contained following elements: American combat helicopters, support of NATO air forces, heavy artillery, psychological support of operations, Norwegian means of medical evacuation (wheeled and on the air), Swedish group of quick demining, and the Danish company of tanks. More important tasks and composition of forces and assets supporting the Polish military contingent are presented in table 2.

Tabela 2. Siły i środki wsparcia bojowego i logistycznego batalionu polskiego w siłach SFOR (1997-1999)

Lp.	Nazwa środka /elementu wsparcia	Ilość	Zadanie	Uwagi
1.	Śmigłowce bojowe (US ARMY)	16 x AH-64 10 x UH-60	zapewnienie wsparcia ogniowego	- gotowość 30 min.
2.	Samoloty sił powietrznych NATO	AC-130 GUNSHIP	zapewnienie wsparcia ogniowego	- gotowość 30 min. - działo lotnicze 105 mm
3.	Bateria haubic 155 mm TOW M-198 (US ARMY)	TOW M-198	zapewnienie wsparcia ogniowego	- gotowość 30 min. - lokalizacja: Camp CAISSON, Camp VALHALA
4.	Zespół Filmowania – CCT; Zespół Wsparcia Psychologicznego Działań - PSY OPS	po jednym zespole	- rejestracja działań na taśmie VHS; - prowadzenie działań psychologicznych;	wystawiała – Brygada Nordycko-Polska
5.	Zespół Ewakuacji Medycznej – MEDEVAC (NORDBn)	Do trzech zespołów	- ewakuacja medyczna	Śmigłowiec medyczny – sanitarny transporter kołowy SISU
6.	Grupa szybkiego rozminowania – EOD (SWE)	jedna	- prowadzenie rozminowania w sytuacjach krytycznych	- grupa wyposażona w dwa psy, transporter lub śmigłowiec
7.	Kompania czołgów (DANBn)	10 czołgów „Leopard-1”	zapewnienie wsparcia ogniowego	

Źródło – opracowanie własne na podstawie: D. S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty...*, s. 244; AIMON, 1675.00.7, Rozkaz operacyjny dowódcy POLBn nr 15 z dn. 18.07.1998 r. do operacji „PELIKAN” w związku z FRAGO nr 413, k. 141; Opracowania działalności V zmiany 16bpd/SFOR w Bośni i Hercegowinie, oprac. zbiorowe, mps, Banja Vrucica 1998, s. 20-21.

Table 2. Forces and assets of combat and logistic support of the Polish battalion in the SFOR (1997-1999)

#	Name of asset /element of support	Quantity	Task	Notes
1.	Combat helicopters (US ARMY)	16 x AH-64 10 x UH-60	Providing the fire support	- readiness 30 min.
2.	Planes of NATO air forces	AC-130 GUNSHIP	Providing the fire support	- readiness 30 min. - 105 mm aircraft gun
3.	Battery of 155 mm howitzers TOW M-198 (US ARMY)	TOW M-198	Providing the fire support	- readiness 30 min. - dislocation: Camp CAISSON, Camp VALHALA
4.	Movie team – CCT; Psychological Team Supporting Operations - PSY OPS	One team of each	- recording the operations on VHS tape; - execution of psychological operations;	Provided by – Nordic-Polish Brigade

Table 2. continued

5.	Team of Medical Evacuation– MEDEVAC (NORDBn)	Up to three teams	- medical evacuation	Medical helicopter – sanitary wheeled transporter SISU
6.	Group of rapid demining– EOD (SWE)	one	- demining at critical situations	- group equipped with two dogs, transporter, or helicopter
7.	Company of tanks (DANBn)	10 tanks „Leopard-1”	Providing the fire support	

Source – own elaboration on the base of: D. S. Kozerański, *Contingents of the Polish Military in international peaceful operations in 1973-1999. Conflicts...*, p. 244; AIMON, 1675.00.7, *Operational order of the Commander of the POLBn nr 15 from 18 July, 1998 for operation „PELIKAN” in reference to FRAGO nr 413, k. 141; Proceedings of the operation of the V-th change of 16bpd/SFOR in Bosnia and Hercegovina, collective elaboration, mps, Banja Vrućica 1998, p. 20-21.*

Na podstawie analizy powyższego zestawienia tabelarycznego można stwierdzić, iż batalion polski w siłach SFOR w sytuacji konieczności wsparcia jego działań mógł w stosunkowo krótkim czasie (30-50 minut) otrzymać wsparcie ogniowe z powietrza (śmigłowcowe lub samoloty sił powietrznych NATO), a w jeszcze krótszym czasie - wsparcie ciężkiej artylerii. Ponadto, podczas realizacji wielu poważniejszych zadań Polakom towarzyszyły duńskie czołgi, zespoły filmowania i wsparcia psychologicznego działań, co dawało również znaczący efekt oddziaływania psychologicznego na wojska stron konfliktu oraz ludność lokalną. W sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia żołnierzy Polskiego Kontyngentu Wojskowego wsparcia udzielały zespoły ewakuacji medycznej i grupa szybkiego rozminowania wyposażona w specjalnie wyszkolone psy⁵⁹.

4. Główne wyzwania podczas wykonywania zadań przez PKW SFOR

Specyficzny charakter operacji wsparcia

On the basis of analysis of the above tabularised specification it can be stated that the Polish battalion in the SFOR could receive in a relatively short time (30-50 minutes) a fire support from the air (helicopters or the planes of NATO air forces), or even within a shorter time a support of heavy artillery. Moreover, at the execution of many important tasks the Poles were accompanied by Danish tanks, and teams for picture recording and psychological support teams what produced a significant effect of psychological action to conflicting parties and local population. In the cases of any threats to the health or life for the soldiers of the Polish Military Contingent the assistance was provided by the medical evacuation teams and the group of rapid demining equipped with specially trained dogs⁶⁰.

4. Main Challenges at Execution of Tasks by SFOR Polish Military Contingent

Specific character of SFOR peace sup-

⁵⁹ Przykładowo, szwedzka grupa szybkiego rozminowania wyposażona w specjalnie wyszkolone do rozpoznawania min psy wzywana była, w sytuacjach kiedy żołnierz sił pokojowych lub inna poszkodowana w wyniku wybuchu miny osoba była ranna, a czas dotarcia do niej poprzez pole minowe metodami klasycznymi, mógłby uniemożliwić jej uratowanie (udzielenie pierwszej pomocy i ewakuację medyczną).

⁶⁰ The Swedish demining group of rapid demining was equipped with dogs specially trained for identification of mines and was called for instance in situations when a soldier of the peaceful force, or other person was injured by explosion of mine and the time needed for reaching the person through the minefield using classical methods could make the help impossible (rendering the first help and medical evacuation).

pokoju SFOR miał istotny wpływ na zadania mandatowe wykonywane przez Polaków w północnej Bośni. Z tego też powodu występowały pewne podobieństwa jak i różnice, odnoszące się do sytuacji z poprzedniej operacji IFOR. Podstawa prawna działań pokojowych (rozdział VII Karty Narodów Zjednoczonych) oraz liczebność, ciężkie uzbrojenie i wyposażenie najnowszej generacji sił SFOR miały niewątpliwie pozytywny wpływ na poziom bezpieczeństwa ich personelu. Polski kontyngent wojskowy wykorzystywał omówione wcześniej wzmocnienie i wsparcie (bojowe i logistyczne) ze szczebla brygady oraz dywizji. Istotny wpływ na skuteczność działań PKW miało także nastawienie żołnierzy sił stron konfliktu oraz ludności lokalnej do SFOR. Zdecydowanie w działaniu i znaczący potencjał Sił Implementacyjnych IFOR wymusił na społecznościach lokalnych zaniechanie wcześniejszych praktyk nierespektowania postanowień porozumień i umów międzynarodowych oraz wytycznych przedstawicieli sił stabilizacyjnych. Zajmowanie posterunków sił pokojowych, przejmowanie ich sprzętu, branie do niewoli personelu (co miało miejsce w trakcie operacji UNPROFOR) w ramach działań prowadzonych pod przywództwem NATO nie miało już miejsca. Skuteczne stosowanie procedur „wymuszania pokoju” przyniosło oczekiwane efekty w wymiarze militarnym. W tym obszarze żołnierze sił SFOR kontynuowali proces stabilizowania sytuacji w regionie zapoczątkowany przez IFOR, starając się jednocześnie zapewnić jak najwyższy poziom bezpieczeństwa siłom własnym oraz ludności lokalnej wszystkich narodowości⁶¹.

Poważnym wyzwaniem okazało się dą-

porting operation had an essential impact into the mandatory tasks executed by the Poles in the Northern Bosnia. For this reason, there were some similarities and differences relating to situation of the previous IFOR operation. The legal grounds for peaceful operations (chapter VII of the UN Charter) and the manpower, heavy arms, and the equipment of the newest generation of the SFOR had undoubtedly a positive influence into the level security of its personnel. The Polish Military Contingent used the strengthening and support (combat and logistic), which was earlier presented, of the brigade or division level. The attitude of soldiers of the conflicting parties and the local population to SFOR had also an essential influence on the efficiency of operations of the Polish Military Contingent. The decisiveness in actions and significant potential of the IFOR enforced into the local societies the resignation from previous practices of unrespecting the international resolutions of agreements and treaties, and recommendations of representatives of stabilisation forces. There were no cases of any capturing of posts of the peaceful forces, and taking over their equipment, and taking personnel prisoners (what occurred at operation UNPROFOR) in the frame of activities conducted under the NATO leadership. Efficient application of procedures of the “peace enforcement” brought on the expected results in the military dimension. In this area the soldiers of the SFOR continued the process of stabilisation initiated by IFOR at possibly highest level of security for own forces and the local population of various nationalities⁷³.

There was a serious challenge at com-

⁶¹ D. S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty...*, s. 245 i nast.

⁷³ D. S. Kozerański, *Contingents of the Polish Military in international peaceful operations in 1973-1999. Conflicts ...*, p. 245 and next.

zenie do pełnej realizacji pokojowej części porozumienia z Dayton. Wrogie nastawienie władz Serbskiej Republiki Bośni do przedstawicieli federacji muzułmańsko-chorwackiej (w łonie której również nie brakowało licznych przykładów nieufności i braku chęci współpracy)⁶² znacząco utrudniały i tak skomplikowaną już sytuację wewnętrzną panującą w Bośni i Hercegowinie.

Podczas realizacji zadań mandatowych w ramach operacji SFOR, dowództwu i żołnierzom kontyngentu polskiego towarzyszyły liczne problemy i ograniczenia. Do tych najistotniejszych wyzwań należy zaliczyć⁶³: szybkie i pobieżne szkolenie składu kontyngentu prowadzone w kraju przed wyjazdem na Bałkany; ciągle nazbyt skromne nasycenie struktury organizacyjnej batalionu pododdziałami wsparcia logistycznego (mimo nieznacznej poprawy w kwestii proporcji liczby pododdziałów i żołnierzy elementów bojowych do elementów logistycznych, powodem tej pozornej poprawy było zmniejszenie liczby kompanii szturmowych - z trzech do dwóch)⁶⁴; niewłaściwy dobór w kraju na stanowiska dowódcze i sztabowe kadry zawodowej nieadekwatny do posiadanych kwalifikacji wojskowych⁶⁵; noszenie umundurowania żołnierzy WP ze stopniami oficerskimi (por. - kpt.) przez osoby cywilne przybyłe z kraju, które zostały wyznaczone na stanowiska tłumaczy języka lokalnego, a nigdy

plete realisation of the peaceful part of Dayton's agreement. The hostile attitude of the authorities of the Serbian Republic of Bosnia towards the representatives of the Muslim-Croatian Federation (which also represented some signs of the lack of confidentiality and willingness for co-operation)⁷⁴ significantly harmed existed internal situation in Bosnia and Hercegovina.

At the realisation of the mandatory tasks in the frame of SFOR operation the command and soldiers of the Polish contingent spotted numerous problems and limitations. The following ones were the most important⁷⁵: rapid and superficial training for personnel of the contingent performed in the country before leaving for Balkans; still insufficient presence of logistic support subunits in the organisational structure of battalion (despite a little improvement in the question of proportion of the number of subunits and manpower of combat components to the logistic elements, and this apparent improvement was caused by the reduction of assault companies from three to two)⁷⁶; false selection in the country of professional servicemen for commanding and staff posts due to their wrong military qualifications⁷⁷; wearing the uniforms of the Polish Military with the officer ranks (Lt.- Capt.) by the civilian persons who were designated as the inter-

⁶² Należy pamiętać, iż w trakcie działań wojennych w Bośni i Hercegowinie każda z nacji kilkakrotnie zmieniała sojusze, co miało swoje późniejsze potwierdzenie w relacjach powojennych, czego przykładem były stosunki chorwacko-muzułmańskie w Gminie Žepče, wchodzącej w skład polskiej strefy odpowiedzialności. Autor niniejszego opracowania w latach 1998-1999 zajmował stanowisko oficera łącznikowego w sekcji operacyjnej POLBn i był odpowiedzialny za utrzymywanie kontaktów z byłymi stronami konfliktu.

⁶³ D. S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty...*, s. 249 i nast.

⁶⁴ W kontyngentach państw skandynawskich i jednostkach amerykańskich na jednego żołnierza pododdziału bojowego przypadało od 3 do 5 żołnierzy wykonujących zadania w elementach wsparcia logistycznego.

⁶⁵ Na stanowiska sztabowe wyznaczano albo oficerów starszych nie znających języka angielskiego lub nieposiadających przygotowania sztabowego, albo oficerów młodszych w stopniu podporucznika lub porucznika nie posiadających jeszcze żadnej wiedzy i doświadczeń sztabowych. Z kolei na stanowiska dowódcze (szczególnie dowódców drużyn) nierzadko wyznaczano osoby, które w kraju nie sprawowały tego typu funkcji.

wcześniej nie odbywały służby wojskowej oraz nie posiadały statusu oficerów rezerwy⁶⁶; brak znajomości języka angielskiego na szczeblu dowództwa i sztabu batalionu⁶⁷ oraz poszczególnych kompanii wśród zdecydowanej większości kadry zawodowej, co znacząco utrudniało szybkie komunikowanie się z innymi elementami organizacyjnymi operacji na szczeblu brygady i dywizji; podobnie jak w sytuacji IFOR – ciągle niska jakość niektórych krajowych rodzajów sprzętu i wyposażenia (brak transporterów kołowych z bocznymi wjazdami, środki łączności, wyposażenie indywidualne żołnierzy, sprzęt komputerowy niskiej jakości i sprawności technicznej); brak specjalnego krajowego funduszu dowódcy PKW na sfinansowanie projektów o małej skali (np. na naprawy dróg, mostów) w polskiej strefie odpowiedzialności; częste „sprawdzanie” batalionu polskiego w działaniach prowadzonych w jego strefie odpowiedzialności oraz poza nią, stanowiące swoisty test lojalności, interoperacyjności i przydatności w kontekście przyszłego wstąpienia

preters of the local language, and who had never served in the army, nor had a status of the reserve officers⁷⁸; the lack of knowledge of English language on the level of the command and staff of the battalion⁷⁹ and particular companies among prevailing majority of professional servicemen, what significantly jeopardised a swift communication with other organisational elements of the operation on the level of the brigade and division; similarly as in the case of the IFOR – still insufficient quality of some types of national equipment (lack of transporters with side doors, means of communication, individual equipment of soldiers, computer hardware of low quality and efficiency); the lack of any special national fund financing the low scale objects (e.g. repairs of roads and bridges) in the Polish zone of responsibility; “examination” of the Polish battalion on the frequent basis in its zone of responsibility and beyond it as a specific test of loyalty, interoperability and usefulness in the context

⁷⁴ It has to be remembered that during the military operations in Bosnia and Hercegovina each nation changed the alliances many times what was later confirmed in the postwar relations, and an instance of it could be the Croat-Muslim relations in Commune Žepče, being a part of the Polish zone of responsibility. Autor of the present paper was in the post of a liaison officer in 1998-1999 in the operational section of the POLBn and was responsible for keeping contacts with former sides of conflict.

⁷⁵ D. S. Kozerański, *Contingents of the Polish Military in international peaceful operations in 1973-1999. Conflicts ...*, p. 249 and next.

⁷⁶ In contingents of Scandinavian countries and in American units one soldier of a combat subunit was assisted by 3 to 5 soldiers executing tasks in the elements of logistic support.

⁷⁷ On the staff posts were appointed the officers of higher ranks without knowledge of English, or without staff training, or the officers of lower ranks on the level of lieutenant or sublieutenant without any knowledge and experience on the staff work. On the other hand, the command posts (especially the leaders of teams) were often manned by persons who had never held such functions in the country.

⁶⁶ Takie „niezrozumiałe nagłe awanse” wzbudzały negatywne reakcje zarówno ze strony kadry zawodowej PKW (szczególnie oficerów młodszych w stopniu ppor. – kpt.) oraz oficerów stron konfliktu, którzy wyraźnie sygnalizowali, iż ww. osoby („nowo mianowani” tłumacze) nie znali elementarnych zasad żołnierskiego zachowania. W innych batalionach Brygady Nordycko-Polskiej tłumacze nosili umundurowanie poszczególnych narodowości, ale bez dystynkcji wojskowych i służbowych nakryć głowy.

⁶⁷ Wynikało to niewątpliwie z obciążenia 16. batalionu powietrzno-desantowego i 6. Brygady Szturmowo-Desantowej zadaniami w Bośni i Hercegowinie oraz w kraju, nie stosując w latach 1996-1999 rotacji między brygadami lub dywizjami mogącymi wystawić kolejne zmiany SFOR. Ten system został zastosowany dopiero po 1999 r. Autor niniejszego opracowania, wykonując zadania w sekcji operacyjnej POLBn w 1998 r. był jednym z 5 oficerów (na 11 oficerów sekcji S-3) znających na poziomie zaawansowanym (komunikatywnym operacyjnie) język angielski. Należy jednak podkreślić, iż w batalionach państw skandynawskich w wielu sytuacjach, znajomość tego języka była także problemem.

Polski w struktury NATO; zbyt krótki czas na przekazanie obowiązków na kluczowych stanowiskach funkcyjnych w strukturach brygadowych i batalionowych. Ww. ograniczenia, choć przysparzały wiele problemów, nie zdecydowały terminowości i jakości wykonywanych przez żołnierzy PKW SFOR zadań. Pozytywny wpływ na ich realizację miały następujące uwarunkowania⁶⁸: uczestnicy operacji SFOR korzystali z doświadczeń kolegów lub własnych zdobytych podczas działań w ramach IFOR; ludność lokalna ciągle pozytywnie odnosiła się do Polaków⁶⁹, co wynikało z bliskości kulturowo-społecznej (pochodzenie słowiańskie), uwarunkowań językowych (szybkiego przyswajania podstawowych zwrotów w języku lokalnym), religijnych (w przypadku ludności chorwackiej), operacji wsparcia pokoju – żołnierze polscy szybko nawiązywali kontakt z ludnością lokalną; dobre relacje z przedstawicielami władz wojskowych i cywilnych strony serbskiej, mimo dość jednostronnych opinii amerykańskich i innych państw NATO, co do winy Serbów za wybuch i wszelkie nieszczęśliwe skutki wojny w Bośni i innych państw

of future accession of Poland to NATO structures; the time for handing over the duties on the key functional posts in brigade and battalion structures was too short. The limitations mentioned above, had not determined the deadlines and quality of tasks performed by soldiers of Polish Contingent in SFOR. Following conditions had a positive influence on their realisation⁸⁰: participants of SFOR operation benefited from the experience of colleagues, or their own, acquired at operations in IFOR; the local population was still positively biased towards Poles⁸¹, what was caused by the cultural-social similarities (Slavic origin), linguistic conditions (quick learning of basic phrases in local language), religion (in the case of Croatian population), peace supporting operation – Polish soldiers easily entered into contacts with local residents; good relations with representatives of civilian and military authorities on the Serbian side despite relatively unobjective opinions of Americans and other NATO states concerning the guilt of Serbians for launching the war and for all disastrous re-

⁷⁸ Such „not understandable sudden promotions” raised negative reactions both from the side of the professional servicemen of the Polish Military Contingent (especially younger officers in the ranks of sublieutenant – captain) and officers of the conflicted parties who clearly indicated that the above mentioned persons (the “newly promoted” interpreters) were not familiarised with the elementary principles of soldier’s conduct. In other battalions of the Nordic-Polish Brigade the interpreters wore the uniforms of particular nationalities but without any military distinctions and duty head covers.

⁷⁹ It was certainly caused by the tasking of the 16-th parachute battalion and the 6-th Parachute Assault Brigade with the assignments both in Bosnia and Hercegovina, and in the country, without any rotation within 1996-1999 between brigades and divisions which could provide successive changes of SFOR. This system was applied only after system 1999. Autor of the present paper was one of 5 officers (of 11 officers in Section S-3) with advanced knowledge of English (operationally communicative) during his service in the operational section of the POLBn in 1998. Anyway, it has to be stressed that in many cases there was also a problematic knowledge of English in battalions of Scandinavian countries.

⁶⁸ D. S. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty...*, s. 251 i nast.

⁶⁹ Przykładem akceptowania obecności żołnierzy WP w Bośni i chęci współpracy z nimi była negatywna reakcja ludności muzułmańskiej, kiedy rejon Gminy Zavidovići został przekazany do strefy odpowiedzialności batalionu duńskiego. Autor niniejszego opracowania uczestniczył w ponownym przejęciu tego obszaru przez batalion polski w 1998 r., spotykając się jako oficer łącznikowy POLBn z ogromną życzliwością przedstawicieli lokalnych władz cywilnych i wojskowych oraz okolicznej ludności. Na podstawie opinii oficera łącznikowego 379. Brygady BiH mjr. Hazima Zinanoviča (relacja z lutego 1998 r.).

byłej Jugosławii⁷⁰; zaangażowanie i wysoki poziom wyszkolenia wojskowego żołnierzy pododdziałów szturmowych, kreatywność kadry sztabu batalionu w podejściu do realizacji zadań.

Siły zaangażowane w operację wsparcia pokoju SFOR były stopniowo redukowane w miarę postępującego procesu stabilizacji w Bośni i Hercegowinie. W 2000 r. nastąpiło rozwiązanie Brygady Nordycko-Polskiej, którą po zmniejszeniu stanu osobowego przeformowano w Nordycko-Polską Grupę Bojową. Od stycznia 2003 r. kontyngent polski został włączony w skład nowo utworzonej Wielonarodowej Grupy Bojowej⁷¹. Jednym z postanowień Szczytu NATO w Stambule w 2004 r. było zakończenie operacji SFOR prowadzonej pod przywództwem Sojuszu Północnoatlantyckiego i jej przekazanie (2 grudnia 2004 r.) Unii Europejskiej, która powołała siły pokojowe EUFOR „Althea” w Bośni i Hercegowinie⁷².

sults of the war in Bosnia and Hercegovina, and in other states of the former Yugoslavia⁸²; engagement and high level of military training for soldiers in assault subunits, creativity of the battalion staff personnel in the approach to realisation of tasks.

Forces engaged in peace supporting operation SFOR were gradually reduced along with the progress of stabilisation in Bosnia and Hercegovina. In 2000 the Nordic-Polish Brigade was disbanded and after reduction of its manpower it was transformed into the Nordic-Polish Combat Group. Since January of 2003 the Polish contingent was incorporated into the newly called Multinational Combat Group⁸³. The NATO summit in 2004 held in Istanbul ended the SFOR operation conducted under the leadership of North-Atlantic Alliance and transferred it (02 December, 2004) to the European Union which called peaceful forces EUFOR „Althea” in Bosnia and Hercegovina⁸⁴.

⁸⁰ D. S. Kozerański, *Contingents of the Polish Military in international peaceful operations in 1973-1999. Conflicts ...*, p. 251 and next.

⁸¹ An instance of the acceptance of the presence of soldiers of the Polish Military in Bosnia and of the willingness of co-operation with them was a negative reaction of Muslim population when the region of Commune Zavidovići was handed over to the Danish battalion zone of responsibility. Autor of the present paper participated in a retaking over of this area by the Polish battalion in 1998 as the liaison officer of the POLBn and was treated with great kindness by the representatives of local civilian and military authorities, and local residents. On the base of the opinion of Maj. Hazim Zinanović, the liaison officer of 379 Brigade of Bosnia and Hercegovina (relation from February 1998).

⁷⁰ Taki kierunek „zachodniej narracji” akceptowany był w latach dziewięćdziesiątych XX w. przez większość państw NATO oraz państw programu „Partnerstwo dla Pokoju”. Próby wytłumaczenia tego zjawiska zostały zaprezentowane mniej licznych opracowaniach polskojęzycznych, szerzej zob.: M. Waldenberg, *Rozbicie Jugosławii, jugosłowiańskie lustro międzynarodowej polityki*, Warszawa 2005; M. Habowski, *Polityka Polski wobec rozpadu Jugosławii (1991-1995)*, [w:] *Polityka Polski wobec organizacji i państw europejskich*, red. M. S. Wolański, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2003, s. 158-188; G. Tokarz, *Polska polityka zagraniczna wobec krajów byłej Jugosławii od Dayton do konfliktu w Kosowie*, [w:] *Polityka Polski wobec organizacji i państw europejskich*, red. M. S. Wolański, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2003, s. 189-206.

⁷¹ W jej składzie zadania wykonywali również żołnierze portugalscy i słoweńscy.

⁷² M. Smolarek, *Udział Wojska Polskiego w operacjach na Balkanach*, [w:] *Międzynarodowe operacje pokojowe i stabilizacyjne w polskiej polityce bezpieczeństwa w XX i XXI wieku*, red. D. S. Kozerański, Wyd. AON, Warszawa 2016, s. 126-127.

⁸² Such direction of the “Western narration” was accepted in the nineties of the 20th century by majority of NATO countries and the countries of program „Partnership for Peace”. Some attempts of explaining this situation were presented in rare publications in Polish language, and for more see M. Waldenberg, *Breakdown of Yugoslavia, Yugoslavian mirror of international policy*, Warsaw, 2005; M. Habowski, *Policy of Poland over the Yugoslavia Breakdown (1991-1995)*, [in] *Policy of Poland over the European organisations and countries*, ed. M. S. Wolański, Edition of Wrocław’s University, Wrocław, 2003, ps. 158-188; G. Tokarz, *Polish foreign policy*

Podsumowanie

Militarny wymiar operacji wsparcia pokoju SFOR w Bośni i Hercegowinie, prowadzonej pod przywództwem politycznym i wojskowym NATO, przy udziale licznej grupy państw współpracujących w ramach programu „Partnersstwo dla pokoju”, zdominowanej przez politykę Stanów Zjednoczonych, może być oceniany w kategoriach sukcesu. Uzbrojenie i aktywność sił zbrojnych stron konfliktu (szkolenia, przemieszczenia, udział w ceremoniach wojskowych i cywilnych) były kontrolowane przez żołnierzy sił pokojowych. Poziom bezpieczeństwa w rejonie odpowiedzialności Wielonarodowej Dywizji „Północ”, Brygady Nordycko-Polskiej i Polskiego Kontyngentu Wojskowego SFOR ulegał stopniowej poprawie. Gwarantem skuteczności Sił Stabilizacyjnych SFOR były poprawne relacje ze wszystkimi stronami konfliktu, rozwiązywanie problemów poprzez negocjacje, rozwijająca się współpraca cywilno-wojskowa z jednej strony i przygniatająca przewaga wojskowa (pod względem ilościowym i jakościowym) z drugiej.

Z kolei wymiar polityczny, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii cywilnych aspektów porozumienia z Dayton, stanowił dużo poważniejszy problem. Wzajemna wrogość i nieufność przedstawicieli stron konfliktu oraz ludności lokalnej w pierwszych latach po zakończeniu wojny, w znaczący sposób utrudniała tworzenie i budowę demokratycznych struktur władzy na poziomie państwowym i lokalnym. Odczuwalne wsparcie finansowe, jakie otrzymywała ludność BIH zostało

Summary

Military aspect of SFOR peace supporting operation in Bosnia and Hercegovina conducted under NATO political and military leadership and with participation of a group of states co-operating in the frame of “Partnership for peace” program dominated by the policy of the US may be assessed in categories of success. The arms and activity of the armed forces of conflicting parties (trainings, displacements, participation in military and civilian ceremonies) were controlled by the soldiers of peaceful forces. The level of security in the region of responsibility of SFOR Multinational Division “Nord”, Nordic-Polish Brigade and the Polish Military Contingent had been gradually improved. The efficiency of the SFOR was warranted by proper relations with all parties of the conflict and solution of problems by negotiations, and the developing military-civilian co-operation from one side and dominating military supremacy (in quantity and quality) on the other side.

On the other hand the political aspect, especially concerning the civilian questions of Dayton agreement, was a more significant problem. Mutual hostility and lack of confidence between conflicting parties and local population in the first years after the end of war essentially jeopardised the creation and building of democratic structures of authorities on the local and state levels. The financial support provided to the population of Bosnia and Hercegovina was limited when the international society was en-

over the countries of former Yugoslavia from Dayton to conflict in Kosovo, [in:] Policy of Poland over the European organisations and countries, ed. M. S. Wolański, Edition of Wrocław's University, Wrocław 2003, ps. 189-206.

⁸³ Portugal and Slovenian soldiers also performed the tasks in its composition.

⁸⁴ M. Smolarek, *Participation of the Polish Military in Balkan operations, [in:] International peaceful and stabilisation operations in the Polish policy of security in the 20th and 21th centuries, ed. D. S. Kozerański, Edited by College of National Defence, Warsaw, 2016, ps. 126-127.*

ograniczone, kiedy społeczność międzynarodowa pochłonięta była problemem przygotowania i przeprowadzenia interwencji zbrojnej w Kosowie. Ze względu na cezurę końcową niniejszego opracowania, dotyczącą wstąpienia Polski w struktury Paktu Północnoatlantyckiego, lata funkcjonowania SFOR (1996-2004) w aspekcie polityczno-społecznych zmian w Bośni można ocenić pozytywnie. Charakteryzowały się dużą dynamiką zmian, której towarzyszyło wsparcie finansowe. Przedłużanie kolejnych mandatów operacji SFOR (do 2004 r.) miało pozwolić na zapewnienie bezpieczeństwa dla ich kontynuacji. Należy jednak podkreślić, iż pozostawienie w rejonie misji po 1999 roku cyklicznie redukowanych komponentów wojskowo-cywilnych, bez zwiększenia środków wsparcia ekonomicznego na rozwój Bośni i Hercegowiny nie przyniosło zakładanych efektów w wymiarze polityczno-społecznym.

Należy jednocześnie podkreślić, iż zaangażowanie polskiego kontyngentu wojskowego w działania stabilizacyjne prowadzone w ramach operacji SFOR, w wymiarze politycznym stanowiło wymierne potwierdzenie dążeń Polski do integracji z zachodnimi strukturami bezpieczeństwa zbiorowego, takimi jak NATO i UE. Pod względem wojskowym było kolejnym etapem współdziałania z państwami Sojuszu w ramach międzynarodowej operacji wsparcia pokoju.

gaged in preparation and realisation of armed intervention in Kosovo. Because of the final event of the present paper, relating to the accession of Poland to the structures of the North-Atlantic Treaty, the years of SFOR operation (1996-2004) can be assessed positively in the aspect of political-social transitions in Bosnia. They were characterised by dynamical changes accompanied by financial assistance. Prolongation of successive mandates of SFOR operation (to 2004) would provide the security for their continuation. Anyway it has to be stressed that the leaving of cyclically reduced military-civilian components after 1999 in the region of the mission without any enhancement of assets of economic assistance for the development of Bosnia and Hercegovina have not provided expected effects in the political-social dimension.

At the same time, it can be underlined that in a political aspect the engagement of the Polish Military Contingent into the stabilisation operations conducted in the frame of SFOR created a real confirmation of Polish plans for integration with the Western structures of the common security such as the NATO and UE. And in a military aspect, it was a successive stage of co-operation with the states of the Alliance in the frame of the peace supporting international operation.

Bibliografia / Bibliography

Zasoby archiwalne: Archives:

- [1] Archiwum Instytucji Ministerstwa Obrony Narodowej w Modlinie (obecnie zasoby Centralnego Archiwum Wojskowego).

Opracowania zwarte i artykuły: Compact proceedings and papers:

- [1] Gągor F., Paszkowski K., *Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 1999.
- [2] Habowski M., *Polityka Polski wobec rozpadu Jugosławii (1991-1995)*, [w:] *Polityka Polski wobec organizacji i państw europejskich*, red. M. S. Wolański, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2003.

- [3] *Joint Military Commission. Policy and Planning Guidance Handbook*, Multi-National Division (North), 5th-8th Edition, 1997-1998.
- [4] Kozerawski D. S., *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych i stabilizacyjnych prowadzonych pod przywództwem Stanów Zjednoczonych*, "Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne, Toruń 2021, nr 70(2)/2021.
- [5] Kozerawski D. S., *Polish Armed Forces in NATO Multinational Operations: Strategic Threats or Chances?* [w:] *Alliance planning and coalition warfare: historical and contemporary approaches*, ed. H. E. Raugh, Jr., Wyd. Institute for Strategic Research, Belgrade 2019.
- [6] Kozerawski D. S., *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych „między sojuszami”*, [w:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Polska – Europa – Świat*, red. J. Zajac, A. Włodkowska-Bagan, M. Kaczmarek, Wyd. Zakład Graficzny UW, Warszawa 2015.
- [7] Kozerawski D. S., *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999. Konflikty - interwencje - bezpieczeństwo*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2012.
- [8] Kozerawski D. S., *Polish Military Contingents in International Peacekeeping and Stabilization Operations between 1973 and 2009*, [w:] *End of Empires. Challenges to Security and Statehood in Flux*, ed. H. E. Raugh, Institute for Political Studies of Defence and Military History, Ministry of Defence, Bucharest 2010.
- [9] Kozerawski D. S., *Polish Military Contingents in UN and NATO's Peace Support Operations in Balkans in Aspect of Experiences (1992–2006)*, [w:] *Mezinárodní Vojenská Odborná Konference "Taktika 2006"*, Wyd. Uniwersytetu Obrony w Brnie, Brno 2006.
- [10] Kozerawski D. S., *Polish-American Military Co-operation in Peace Support Operations in Bosnia and Herzegovina (1996-1999)*, "Ad American. Journal of American Studies", vol. 6, Jagiellonian University Press, Kraków 2005.
- [11] Kuczyński M., M. Ray-Ciemiega, *Balkański syndrom 1991-1999*, Warszawa 2000.
- [12] *Międzynarodowe operacje pokojowe i stabilizacyjne w polskiej polityce bezpieczeństwa w XX i XXI wieku*, red. D. S. Kozerawski, Wyd. Akademii Obrony Narodowej, Warszawa 2016.
- [13] Newsletter No. 97-1, *Tactics, Techniques and procedures from Operation „Joint Endeavour”*, Center For Army Lessons Learned, U. S. Army Training and Doctrine Command, Fort Leavenworth 1997.
- [14] Oakley R.B., M. J. Dziedzic, E. M. Goldeberg, *Policing the New World Disorder. Peace Operations and Public Security*, Washington 1998.
- [15] Tokarz G., *Polska polityka zagraniczna wobec krajów byłej Jugosławii od Dayton do konfliktu w Kosowie*, [w:] *Polityka Polski wobec organizacji i państw europejskich*, red. M. S. Wolański, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2003.
- [16] Waldenberg M., *Rozbicie Jugosławii, jugosłowiańskie lustro międzynarodowej polityki*, Warszawa 2005.

Opracowania niepublikowane: Unpublished elaborations:

- [1] *Opracowania działalności V zmiany 16 bpd/SFOR w Bośni i Hercegowinie*, oprac. zbiorowe, mps, Banja Vrucica 1998.
- [2] *Plan szkolenia zapoznawczego kadry i żołnierzy VII zmiany 16 bpd SFOR w Bośni i Hercegowinie*, Banja Vručica 1998.

